

1186.

Rješenje Ustavnog suda Crne Gore kojim se ne prihvataju inicijative za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredaba člana 231 stav 1, člana 301 stav 1 tačka 3, člana 302 stav 8 tačka 3 i člana 303 Zakonika o krivičnom postupku („Službeni list Crne Gore”, br. 57/09, 49/10, 35/15 i 145/21)

Ustavni sud Crne Gore, u sastavu: predsjednica Snežana Armenko i sudije Desanka Lopičić, Jovan Jovanović, Faruk Resulbegović, Momirka Tešić i Nikola Mugoša, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 1 Ustava Crne Gore, člana 49 tačka 2 i člana 60 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 11/15, 92/25 i 31/26), na sjednici od 26. marta 2026. godine, donio je

R J E Š E N J E

I NE PRIHVATAJU SE inicijative za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredaba člana 231 stav 1, člana 301 stav 1 tačka 3, člana 302 stav 8 tačka 3 i člana 303 Zakonika o krivičnom postupku ("Službeni list Crne Gore", br. 57/09, 49/10, 35/15 i 145/21).

II Ovo rješenje objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

O b r a z l o ž e n j e

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM CRNE GORE

1. Predsjednik Advokatske komore Crne Gore, Zdravko Begović¹, advokat iz Podgorice i Borislav Radović², advokat iz Cetinja, podnijeli su inicijative za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredaba označenih u izreci ovog Rješenja.

2. Predsjednik Advokatske komore, Zdravko Begović, advokat iz Podgorice, je u ime Advokatske komore, podnio inicijativu ustavnosudske oznake U-I br. 9/18, za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredbe člana 231 stav 1 Zakonika, označenog u izreci.

3. Borislav Radović, advokat iz Cetinja, podnio je inicijativu ustavnosudske oznake U-I br. 30/22 za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredaba člana 301 stav 1 tačka 3, člana 302 stav 8 tačka 3 i člana 303 Zakonika, označenog u izreci.

4. S obzirom na to da se podnijetim inicijativama osporavaju odredbe istog Zakonika, Ustavni sud je, saglasno odredbama člana 49 stav 1 Poslovnika Ustavnog suda Crne Gore³, radi vođenja jedinstvenog postupka i odlučivanja Ustavnog suda, spojio predmetne inicijative ustavnosudskih oznaka U-I br. 9/18 i U-I br. 30/22.

Inicijativa U-I br. 9/18

5. U inicijativi, ustavnosudske oznake U-I br. 9/18 je, u bitnom, navedeno:

"(...) Osporena odredba u svojoj osnovi ima obavezu građanina da snosi troškove branioca po službenoj dužnosti, iako postavljenje branioca nije njegova volja i njegovu saglasnost zakon ne predviđa. Otuda proizilazi da zakonodavac ovakvog okrivljenog ne tretira kao građanina sa korpusom zajemčenih prava nego kao podanika, namećući mu obavezu plaćanja troškova koji su protivni njegovoj volji i na čiji nastanak nije mogao da

¹ U daljem tekstu: podnosilac inicijative

² U daljem tekstu: podnosilac inicijative

³ „Službeni list Crne Gore“, br. 7/16, 95/23, 13/25 i 124/25.

utiče, pri tom u postupku koji je dužan da trpi i koji se prevashodno tiče njegove sudbine i njegovih osnovnih prava i sloboda. Tako nametnutu obavezu on jedino može doživjeti kao novčanu kaznu, koja predstavlja krivičnu sankciju iz čl. 39 KZ i koja može biti izrečena samo na način određen zakonom, što ovdje nije slučaj. Uočljivo je da zakonodavac čini izuzetak i od plaćanja nametnute obaveze osloboda one građane koji i inače nemaju — ništa, dok je ironija da se ovaj vid zakonodavnog nasilja odnosi i na hendikepirana lica — osobe sa invaliditetom, u odnosu na koje prema čl. 69 st. 1 ZKP postoji obaveznost odbrane i to tokom cijelog postupka, od prvog saslušanja. Tako osporena odredba predstavlja jedinstven slučaj u kom ranjivu kategoriju koju pravni sistem posebno brižljivo štiti, nametnuta obaveza plaćanja potencijalno pogađa — najviše!

Osporena odredba, osim što protivrječi osnovnoj logici, suprotna je Ustavu Crne Gore i potvrđenim međunarodnim ugovorima koji po čl. 9 Ustava CG imaju primat nad domaćim zakonodavstvom.

Prema čl. 37 Ustava CG svako ima pravo da se u krivičnom postupku brani sam.

Prema čl. 14 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, svako ima pravo da se u krivičnom postupku brani — sam, ili uz pomoć pravnog zastupnika po svom izboru, a kada interes pravde to zahtijeva da mu se postavi branilac po službenoj dužnosti, bez plaćanja troškova ako nema dovoljno sredstava da plati.

Prema čl. 6 Evropske konvencije o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda, okrivljeni ima pravo da se brani lično ili putem branioca kojeg sam izabere, a ako nema dovoljno novca da plati pravnu pomoć, da ovu pomoć dobije besplatno kada interesi pravde to zahtijevaju.

Iz citiranog proizilazi da normativno rešenje iz člana 231 st.1 ZKP protivrječi elementarnom konceptu građanskih prava i sloboda, jer ono u postojećem obliku predstavlja oksimoron: nešto što je u svojoj osnovi i po svojoj prirodi — pravo na odbranu i korist za okrivljenog, transformisano je u materijalnu obavezu i teret za okrivljenog.

Sama i nesporna činjenica da i Ustav CG i navedeni međunarodni ugovori okrivljenom garantuju da se brani — lično, sugerise da postavljenje branioca po službenoj dužnosti, do kojeg dolazi silom zakona a ne voljom okrivljenog, ne može u sebi sadržati obavezu kojom će biti negirano to njegovo zajemčeno pravo! Ako je njegova odluka, koja uključuje i njegove finansijske mogućnosti po ličnoj procjeni, da bez profesionalne odbrane štiti vlastiti interes u krivičnom postupku, onda javni interes iskazan kroz zakonski imperativ o postojanju obavezne odbrane u propisanim situacijama, njegovo osnovno pravo u domenu odbrane može samo da osnaži, a ne da ga — poništi!! A osporena odredba ZKP proizvodi upravo takvu posledicu. Poništava se njegovo ustavno i konvencijsko pravo kao osnovno građansko pravo i pretvara u podaničku obavezu, koja mu, u najbenignijem vidu, negira slobodu odlučivanja o sopstvenom životu, a u drastičnim slučajevima prijeti da ga ekonomski — uništi.

Statut Međunarodnog krivičnog suda u čl. 67 predviđa spektar prava optuženog, a pravo na odbranu (zajemčeno čl. 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima) definiše, između ostalog, da optuženi ima dovoljno vremena za pripremanje odbrane i da se brani lično ili putem branioca koga sam izabere. A ako nema dovoljno sredstava da plati za pravnu pomoć, da ovu pomoć dobije besplatno kada interesi pravde to zahtijevaju .

Dakle, suština ovog građanskog prava, koje ne predstavlja udovoljavanje zahtjevu okrivljenog već uzvišenim ciljevima pravednog (što po logici isključuje nametanje - obaveze) je da kada građanin nema dovoljno novca za odbranu, da mu branilac bude postavljen ako to zahtijevaju interesi pravde. Uvijek kada je propisana obavezna odbrana (čl. 69 ZKP) pominjani interes pravde, koji međunarodni ugovori, bez izuzetka, navode kao jedini motiv nastajanja ovakve procesne situacije, mora biti tumačen kao pomoć građaninu, a ne dodatni (finansijski) problem u postupku! Međutim, postavljenje branioca bez njegovog zahtjeva ili protiv njegove volje uz obavezu da snosi neželjene troškove, nije i ne može predstavljati pravo na pravično suđenje i interes pravde, nego promovisanje — nepravde!!

Napominjemo da je osporena odredba na snazi već dugi niz godina, ali očito svjesni njene nepravdičnosti sudovi su je po pravilu ignorisali, ta norma je prećutno bila isključena iz primjene i u praksi faktički nije postojala. Međutim, poslednjih mjeseci dolazi do situacija da se pokreću postupci prinudnog izvršenja protiv građana kojima je u krivičnom postupku bio postavljen branilac, sa intencijom da se troškovi odbrane, dosuđeni ili već isplaćeni braniocima po službenoj dužnosti, post festum prevladaju na građane. Građani to logički i sa punim pravom doživljavaju kao obavezu da plate uslugu koju nisu tražili i branioca koji im je nametnut, koga na kraju počinju da gledaju – neprijateljski, čime ovaj problem eskalira u svoj svojoj — apsurdnosti!! AKCG je stoga

prinudena da reaguje ovom inicijativom i da zahtijeva da se ovo pitanje uredi u skladu sa Ustavom CG, međunarodnim ugovorima i elementarnom logikom, i zbog građana i zbog samih advokata, iz svih razloga koji su naprijed navedeni.

Na osnovu iznijetog, AKCG predlaže da Ustavni sud Crne Gore svojom odlukom utvrdi da čl. 231 st. 1 ZKP nije u saglasnosti sa Ustavom Crne Gore, niti sa potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima i opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava.”

Odgovor Skupštine Crne Gore⁴ i Vlade Crne Gore⁵

5.1. U odgovoru Skupštine Crne Gore i mišljenju Vlade Crne Gore o navodima sadržanim u inicijativi U-I br. 9/18, koji su slične sadržine, je, u bitnom, navedeno:

“ (...)Smatramo da nema osnova za prihvatanje podnijete inicijative. (...)

Član 14 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima propisuje da su svi jednaki pred sudovima i sudovima pravde. Svako lice ima pravo da njegov slučaj bude raspravljen pravično i javno pred nadležnim, nezavisnim i nepristrasnim sudom, ustanovljenim na osnovu zakona koji odlučuje o osnovanosti svake optužbe podignute protiv njega u krivičnim stvarima ili o osporavanju njegovih građanskih prava i obaveza. Može se narediti isključivanje javnosti za vrijeme trajanja cijele rasprave ili jednog dijela u interesu morala javnog reda ili nacionalne bezbjednosti u demokratskom društvu, ili ako to interes ličnog života stranaka zahtijeva, ili još ako to sud smatra apsolutno potrebnim iz razloga posebnih okolnosti slučaja kada bi javnost štetila interesima pravde, ipak, svaka presuda donijeta u krivičnim ili građanskim stvarima biće javna, osim ako interes maloljetnika zahtijeva da se postupa drukčije ili ako se rasprava odnosi na bračne sporove ili na starateljstvo djece. Za svako lice koje je optuženo za krivično djelo pretpostavlja se da je nevino dok njegova krivica ne bude zakonski ustanovljena. Svako lice koje je optuženo za krivično djelo ima, uz potpunu ravnopravnost, prava bar na sledeće garancije: da bude obaviješteno u najkraćem roku, na jeziku koji razumije i u pojedinostima, o prirodi i razlozima optužbe koja je podignuta protiv njega; da raspolaže potrebnim vremenom i olakšicama u vezi sa pripremanjem svoje odbrane i da opšti sa braniocem koga ono bude izabralo; da mu bude suđeno bez velikog zakašnjenja; da prisustvuje raspravi i da se samo brani ili da ima branioca koga je izabralo; ako nema branioca, da bude obaviješteno o svom pravu da ga ima i, svaki put kad to zahtijevaju interesi pravde, da mu se dodijeli branilac po službenoj dužnosti besplatno, ako nema mogućnosti da ga nagradi; da sasluša ili da predloži da drugi saslušaju svjedoke koji terete optuženog i da izdejstvuje dolazak i saslušanje svjedoka odbrane pod istim uslovima kao i svjedoka optužbe; da dobije besplatno pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik na kojem se vodi rasprava; da ne bude prinuđeno da svjedoči protiv samoga sebe ili da prizna krivicu.

Član 6 Evropske konvencije o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda propisuje da svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona. Presuda se izriče javno, ali se štampa i javnost mogu isključiti s cijelog ili s dijela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbjednosti u demokratskom društvu, kada to zahtijevaju interesi maloljetnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u mjeri koja je, po mišljenju suda, nužno potrebna u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla da naškodi interesima pravde. Svako ko je optužen za krivično djelo smatraće se nevinim sve dok se ne dokaže njegova krivica na osnovu zakona. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava: da u najkraćem mogućem roku, detaljno i na jeziku koji razumije, bude obaviješten o prirodi i razlozima za optužbu protiv njega, da ima dovoljno vremena i mogućnosti za pripremanje odbrane; da se brani lično ili putem branioca koga sam izabere ili, ako nema dovoljno sredstava da plati za pravnu pomoć, da ovu pomoć dobije besplatno kada interesi pravde to zahtijevaju; da ispituje svjedoke protiv sebe ili da postigne da se oni ispituju i da se obezbijedi prisustvo i saslušanje svjedoka u njegovu korist

⁴ U daljem tekstu: Skupština

⁵ U daljem tekstu: Vlada

pod istim uslovima koji važe za one koji svjedoče protiv njega; da dobije besplatnu pomoć prevodioca ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava na sudu.

Krivičnoprocesni standardi utvrđeni u Evropskoj konvenciji o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda i Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima implementirani su u crnogorski pravni sistem.

Ustavom Crne Gore je propisano da se svakome jemči pravo na odbranu, a posebno: da na jeziku koji razumije bude upoznat sa optužbom protiv sebe, da ima dovoljno vremena za pripremanje odbrane i da se brani lično ili putem branioca kojeg sam izabere.

Zakonik o krivičnom postupku štiti prava okrivljenog tokom čitavog postupka, a prije svega pravo na odbranu i pretpostavku nevinosti kao jedno od osnovnih načela krivičnog postupka, a čija je zaštita proklamovana Ustavom Crne Gore.

Polazeći od utvrđenih međunarodnih standarda i ustavnih načela, Zakonikom o krivičnom postupku je propisano da okrivljeni ima pravo da se brani sam ili uz stručnu pomoć branioca koga sam izabere iz reda advokata, kao i da ima pravo da njegovom saslušanju prisustvuje branilac. Ako okrivljeni sam ne uzme branioca, postaviće mu se branilac po službenoj dužnosti, kad je to određeno ovim zakonikom.

Navedenim članom takođe se propisuje da se troškove koji se, između ostalog, odnose na nagradu i nužne izdatke postavljenog branioca iz člana 69 stav 9 (Obavezna odbrana) ovog zakonika, u postupku zbog krivičnih djela za koja se goni po službenoj dužnosti, isplaćuju iz sredstava organa koji vodi krivični postupak po podnošenju zahtjeva za naknadu troškova, a nagrada postavljenom braniocu i punomoćniku nakon njihovog razrješenja. Ovi troškovi naplaćuju se kasnije od lica koja su dužna da ih naknade po odredbama ovog zakonika. Organ koji vodi krivični postupak dužan je da sve troškove koji su unaprijed isplaćeni unese u popis koji će se priložiti spisima.

Pitanje odlučivanja o tome ko će snositi troškove krivičnog postupka je otvoreno tokom trajanja cijelog postupka, sa razloga što se odluka ko će snositi troškove ne može donijeti dok se krivični postupak ne završi. Na ovaj način štiti se pravo na pravično suđenje i načelo pretpostavke nevinosti u krivičnom postupku, jer od konačnog ishoda postupka zavisi odluka ko i u kojoj mjeri snosi troškove krivičnog postupka.

Napominjemo da odredba koja se osporava propisuje mogućnost da se plaćanje troškova nagrade i nužnih izdataka branioca isplaćuju iz posebnog razdjela budžeta za rad sudova, u slučaju da bi okrivljenom plaćanjem nagrade i nužnih izdataka bilo dovedeno u pitanje izdržavanje okrivljenog ili izdržavanje lica koje je on obavezan da izdržava.

S toga, postavljenje branioca po službenoj dužnosti u zakoniku predviđenim slučajevima sa stanovišta procesnog prava upravo predstavlja garanciju da se krivični postupak vodi u skladu sa ustavnim načelima pravičnog i javnog suđenja, načela zakonitosti, načela pretpostavke nevinosti i upravo načela prava na odbranu, koja su i sadržana i razrađena u načelima Zakonika o krivičnom postupku.

Naime, pravo na branioca je ustavnog karaktera i svako ima pravo na pravnu pomoć. Ustavna kategorija ne sadrži ograničenje u pogledu uređivanja prava na odbranu, već je zakonodavcu dato ovlašćenje da uredi način ostvarivanja ovog prava.

Konačno, izvršenje presude u pogledu troškova krivičnog postupka, oduzimanja imovinske koristi i imovinskopravnih zahtjeva vrši nadležni sud po odredbama zakona kojim je uređen izvršni postupak. Prinudno izvršenje po službenoj dužnosti vrši se na osnovu pravosnažne odluke, te se stoga izvršenje presude u pogledu troškova ne može dovoditi u vezu na način kako ukazuje podnositelj inicijative.

Imajući u vidu navedeno, predlažemo da Ustavni sud Crne Gore ne prihvati Inicijativu za ocjenu ustavnosti člana 231 stav 1 Zakonika o krivičnom postupku ("Službeni list Crne Gore", br. 57/09, 49/10, 47/14, 2/15, 35/15 i 58/15)."

Inicijativa U-I br. 30/22

6. U inicijativi ustavnosudske oznake U-I br. 30/22 je, u bitnom, navedeno:

“(…) Prema odredbama ZKP, uskraćena je mogućnost okrivljenom ili optuženom licu da može potpisati Sporazum o priznaju krivice, prije nego što se, u skladu sa članom 301 stav 1 tačka 3, odrekne prava na izjavljivanje žalbe na Odluku suda (presudu) donijetu na osnovu Sporazuma o priznaju krivice.

Odredbama ZKP je okrivljenom ili optuženom takođe uskraćeno pravo na izjavljivanje žalbe protiv rješenja suda o usvajanju Sporazuma o priznaju krivice.

Zakonodavac je ograničio razloge zbog kojih se može izjaviti žalba protiv presude donijete na osnovu sporazuma o priznanju krivice.

Citirane odredbe iz ZKP su suprotne članu 20 Ustava Crne Gore, kojim je normirano pravo na pravni lijek, odnosno propisano, da svako ima pravo na pravni lijek protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu ili na zakonom zasnovanom interesu.

Sporazum o priznaju krivice se u praksi zaključuje u neravnopravnim uslovima, prema diktatu tužioca i u najvećem broju slučajeva kada se okrivljeni, odnosno optuženo lice nalazi u pritvoru. Sporazum o priznaju krivice, posmatran kao pojedinačni pravni akt, zaključen između državnog tužioca, okrivljenog ili optuženog i njegovog branioca, mora se u skladu sa članom 20 Ustava smatrati „Odlukom” kojom se odlučuje o pravu lica ili na zakonu zasnovanom interesu.

Prednje iz razloga, jer je Sporazum o priznaju krivice finalni pravni akt proizašao iz procesa pregovaranja u kome su sadržani činjenični elementi inkriminisanog događaja ili činjenični supstrat, zatim pravna kvalifikacija krivičnog djela, koje je stavljeno na teret okrivljenom - optuženom i na kraju u njemu je sadržana krivična sankcija koja je ugovorena, a ne odmjerena.

Propuštajući da Sporazum o priznaju krivice kvalifikuje kao “Odluku” iz člana 301 stav 1 tačka 3 ZKP, zakonodavac je izbjegao ustavnu obavezu da protiv Sporazuma o priznaju krivice propiše pravo na pravni lijek.

Zakonodavac kvalitet Odluke dodjeljuje “presudi” donijetoj na rješenja o usvajanju Sporazuma o priznanju krivice. Ostaje nejasno da li se pod “odlukom” može smatrati i rješenje o usvajanju sporazuma o priznaju krivice, koji pravni akt donosi sud. Suštinski, presuda se ne donosi na osnovu sporazuma o priznanju krivice nego na osnovu rješenja o usvajanju Sporazuma o priznaju krivice. Stilizacija člana 301 stav 1 tačka 3 je takvog sadržaja da se “odlukom” može smatrati i “rješenje o usvajanju sporazuma o priznaju krivice”.

U suprotnom trebalo je jasno navesti da se pod pojmom “odluka” iz člana 301 stav 1 tačka 3 ZKP, smatra samo “presuda” donijeta na osnovu (rješenja o usvajanju) sporazuma o priznaju krivice. Formalnopravno presuda donijeta na osnovu Sporazuma o priznaju krivice, trebalo bi da se imenuje kao presuda donijeta na osnovu rješenja o usvajanju Sporazuma o priznaju krivice.

Omogućavanje prava na pravni lijek protiv sporazuma o priznanju krivice ne bi bilo na štetu državnog tužilaštva, jer u prilici ukidanja sporazuma o priznaju krivice, državnom tužilaštvu uvijek ostaje mogućnost suđenja i prilike da pred sudom opravda navode optužnice.

Omogućavanjem da okrivljeni ili optuženi na osnovu člana 20 Ustava može izjaviti pravni lijek protiv sporazuma o priznaju krivice bi se zaštitila ustavna prava okrivljenog ili optuženog, u prilici ako su pod neregularnim uslovima potpisali sporazum o priznaju krivice.

Prepuštiti postupajućim sudijama i tužiocima mogućnost tumačenja istaknutih pravnih normi suprotno jasnom jezičkom određenju i kvalifikaciji, bilo bi na štetu ustavom zajemčenih prava čovjeka i građanina.

Na osnovu prednjeg smatram da su članovi 301 stav 1 tačka 3, član 302 stav 8 tačka 3 i član 303 stav 1 i 2 suprotni članu 20 Ustava Crne Gore.”

6.1. Skupština nije dostavila odgovor na navode sadržane u inicijativi U-I br. 30/22.

6.2. U mišljenju Vlade o navodima sadržanim u inicijativi U-I br. 30/22 je, u bitnom, navedeno:

“(…) Vlada smatra da su navodi Inicijative neosnovani. (…)

Navedene odredbe čl. 301, 302 i 303 treba sagledati kako u okviru opštih pravila koja se tiču prava na pravni lijek, tako i u odnosu na suštinu instituta sporazuma o priznanju krivice. Pravo na pravni lijek predstavlja osnovno pravo utemeljeno Ustavom i drugim relevantnim međunarodno pravnim propisima. Međutim, ne postoji interes da učesnici sporazuma imaju pravo osporavanja sudske odluke koja je donijeta na osnovu sporazuma koji predstavlja izraz saglasnosti volja stranaka. U navedenom je *ratio legis* obaveze da sporazum posjeduje, kao njegov sastavni dio, i element odricanja stranaka i branioca od prava na žalbu. Ovo posebno iz

razloga jer se odricanje od prava na žalbu odnosi na odluku suda donesenu na osnovu sporazuma koji je izraz volje stranaka i u slučaju kada je sud u cjelosti prihvatio sporazum.

Uskraćivanje prava na žalbu u ovim okolnostima ne predstavlja povredu Ustava Crne Gore jer se mora sagledati i činjenica da u odnosu na sporazum postoji pravo na žalbu, koje je propisano članom 302 stav 10 Zakonika o krivičnom postupku (kojim je propisano da rješenje kojim se sporazum o priznanju krivice usvaja, odbacuje ili odbija sud unosi u zapisnik). Protiv rješenja kojim se sporazum o priznanju krivice usvaja oštećeni može izjaviti žalbu, a protiv rješenja kojim se sporazum odbija žalbu izjavljuje državni tužilac i okrivljeni.

Dakle, Vlada smatra da oštećeni ima pravo na žalbu kad se donosi rješenje o usvajanju sporazuma jer okrivljeni i državni tužilac kao stranke u postupku sporazum potpisuju saglasnošću volja, nakon sporazumjevanja o bitnim elementima rješavanja krivičnog predmeta. Ukoliko sud procijeni da je moguće odbiti sporazum, stranke u postupku nijesu uskaraćene na pravo izjavljivanje žalbe na takvu odluku.

Iz navedenog proizilazi da osporene odredbe člana 301 stav 1 tačka 3, člana 302 stav 8 tačka 3 i člana 303 st. 1 i 2 Zakonika o krivičnom postupku nijesu nesaglasne s članom 20 Ustava.”

II OSPORENE ODREDEBE ZAKONIKA O KRIVIČNOM POSTUPKU

Član 231 stav 1

Nagradu i nužne izdatke branioca i punomoćnika privatnog tužioca ili oštećenog dužno je da plati zastupano lice, bez obzira ko je po odluci suda dužan da snosi troškove krivičnog postupka, osim ako se po odredbama ovog zakonika nagrada i nužni izdaci branioca isplaćuju iz posebnog razdjela budžeta za rad sudova. Ako je okrivljenom bio postavljen branilac, a plaćanjem nagrade i nužnih izdataka bi bilo dovedeno u pitanje izdržavanje okrivljenog ili izdržavanje lica koje je on obavezan da izdržava, nagrada i nužni izdaci branioca isplatiće se iz posebnog razdjela budžeta za rad sudova. Na isti način će se postupiti i kad je oštećenom kao tužiocu bio postavljen punomoćnik.

Član 301 stav 1 tačka 3

Sporazumom o priznanju krivice okrivljeni u potpunosti priznaje krivično djelo za koje se tereti, odnosno priznaje jedno ili više krivičnih djela učinjenih u sticaju koja su predmet optužbe, a okrivljeni i državni tužilac se saglašavaju o odricanju stranaka i branioca od prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma o priznanju krivice kad je sud u potpunosti prihvatio sporazum.

Član 302 stav 8 tačka 3

Sud će rješenjem usvojiti sporazum o priznanju krivice i donijeti odluku koja odgovara sadržini sporazuma, ako utvrdi:

3) da okrivljeni potpuno razumije posljedice zaključenog sporazuma, a naročito da se odriče prava na suđenje i prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma;

Član 303

(1) Kad rješenje o usvajanju sporazuma o priznanju krivice postane pravosnažno sud, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana, donosi presudu kojom se optuženi oglašava krivim u skladu sa usvojenim sporazumom.

(2) Protiv presude iz stava 1 ovog člana dozvoljena je žalba samo u slučaju kad presuda nije u skladu sa zaključenim sporazumom.

III RELEVATNE ODREDBE USTAVA CRNE GORE I EVROPSKE KONVENCIJE ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA

Ustav

DIO PRVI OSNOVNE ODREDBE

Država

Član 1 stav 2

Crna Gora je građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava.

Pravni poredak

Član 9

Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva.

Zakonodavstvo

Član 16

Zakonom se, u skladu sa Ustavom, uređuju:

- 1) način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda, kada je to neophodno za njihovo ostvarivanje;
- 2) način ostvarivanja posebnih manjinskih prava;
- 3) način osnivanja, organizacija i nadležnost organa vlasti i postupak pred tim organima, ako je to neophodno za njihovo funkcionisanje;
- 4) sistem lokalne samouprave;
- 5) druga pitanja od interesa za Crnu Goru.

DIO DRUGI

LJUDSKA PRAVA I SLOBODE

1. ZAJEDNIČKE ODREDBE

Osnov i jednakost

Država

Član 17 stav 1

Prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma.

Pravni lijek

Član 20

Svako ima pravo na pravni lijek protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu ili na zakonom zasnovanom interesu.

Ograničenje ljudskih prava i sloboda

Član 24

Zajemčena ljudska prava i slobode mogu se ograničiti samo zakonom, u obimu koji dopušta Ustav u mjeri koja je neophodna da bi se u otvorenom i slobodnom demokratskom društvu zadovoljila svrha zbog koje je ograničenje dozvoljeno.

Ograničenja se ne smiju uvoditi u druge svrhe, osim onih radi kojih su propisana.

2. LIČNA PRAVA I SLOBODE

Pravično i javno suđenje

Član 32

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

Pravo na odbranu

Član 37

Svakome se jamči pravo na odbranu, a posebno: da na jeziku koji razumije bude upoznat sa optužbom protiv sebe; da ima dovoljno vremena za pripremanje odbrane i da se brani lično ili putem branioca kojega sam izabere.

DIO PETI

USTAVNOST I ZAKONITOST

Saglasnost pravnih propisa

Član 145

Zakon mora biti saglasan sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, a drugi propis mora biti saglasan sa Ustavom i zakonom.

Amandman X stav 1 na Ustav ("SLužbeni list Crne Gore", broj 38/13)

Poslove Državnog tužilaštva vrše rukovodioci državnih tužilaštava i državni tužioci.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda („Službeni list Crne Gore“ – Međunarodni ugovori, br. 9/03 5/05

Član 6 st.1 i 3

Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, osnovanim na osnovu zakona (...).

Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

- a) da bez odlaganja, podrobno i na jeziku koji razumije, bude obaviješten o prirodi i razlozima optužbe protiv njega;
- b) da ima dovoljno vremena i mogućnosti za pripremanje odbrane;
- c) da se brani lično ili putem branioca koga sam izabere ili, ako nema dovoljno sredstava da plati za pravnu pomoć, da ovu pomoć dobije besplatno, kada interesi pravde to zahtijevaju;
- d) da ispituje svjedoke protiv sebe ili da postigne da se oni ispituju i da se obezbjedi prisustvo i saslušanje svjedoka u njegovu korist pod istim uslovima koji važe za one koji svjedoče protiv njega;
- e) da dobije besplatnu pomoć prevodioca ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava na sudu.

Član 18

Granice korišćenja ograničenja prava

Ograničenja navedenih prava i sloboda koja su dozvoljena ovom Konvencijom neće se primjenjivati ni u koje druge svrhe sem onih zbog kojih su propisana.

IV OSTALE RELEVATNE ODREDBE ZAKONA

Zakonik o krivičnom postupku

Pravo na branioca

Član 66

- (1) Okrivljeni ima pravo na branioca.
- (2) Branioca okrivljenom mogu uzeti i njegov zakonski zastupnik, bračni drug, srodnik po krvi u pravnoj liniji, usvojilac, usvojenik, brat, sestra i hranilac, kao i lice sa kojim okrivljeni živi u vanbračnoj zajednici.
- (3) Za branioca se može uzeti samo advokat.
- (4) Branilac je dužan da podnese punomoćje organu pred kojim se vodi postupak. Okrivljeni može dati braniocu i usmeno punomoćje na zapisnik kod organa pred kojim se vodi postupak.

Više branilaca i zajednički branilac

Član 67

- (1) Više okrivljenih mogu imati zajedničkog branioca samo ako to nije u suprotnosti sa interesima njihove odbrane.
- (2) Jedan okrivljeni može imati istovremeno u postupku najviše tri branioca, a smatra se da je odbrana obezbijeđena kad u postupku učestvuje jedan od branilaca.

Ko ne može biti branilac

Član 68

- (1) Branilac ne može biti saokrivljeni, oštećeni, bračni drug oštećenog, tužioca ili sudije, ni njihov srodnik po krvi u pravnoj liniji do bilo kog stepena, u pobočnoj liniji do četvrtog stepena ili po tzbini do drugog stepena.
- (2) Branilac ne može biti ni lice koje je kao svjedok pozvano na glavni pretres, osim ako je po ovom zakoniku oslobođeno dužnosti svjedočenja i izjavilo da neće svjedočiti.
- (3) Branilac ne može biti ni lice koje je u istom predmetu postupalo kao sudija ili državni tužilac ili je preduzimalo radnje u izviđaju.

Obavezna odbrana

Član 69

- (1) Ako je okrivljeni lice sa invaliditetom usljed čega je pravo lica sa invaliditetom da se uspješno brani otežano ili ako se postupak vodi zbog krivičnog djela za koje se može izreći najduža kazna zatvora, okrivljeni mora imati branioca tokom cijelog postupka, počev od prvog saslušanja.
- (2) Poslije podignute optužnice zbog krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora u trajanju od deset godina, okrivljeni mora imati branioca u vrijeme dostavljanja optužnice.
- (3) Okrivljeni kome je određen pritvor mora imati branioca dok je u pritvoru.
- (4) Okrivljeni kome se sudi u odsustvu, u smislu člana 324 stav 2 ovog zakonika, mora imati branioca čim sud donese rješenje o suđenju u odsustvu.
- (5) Osumnjičeni koga policija, odnosno službenici organa državne uprave nadležnog za poslove carina u izviđaju saslušavaju, u skladu sa članom 261 stav 5 ovog zakonika, mora imati branioca.
- (6) Osumnjičeni mora imati branioca kad državni tužilac donese rješenje o zadržavanju iz člana 267 ovog zakonika.
- (7) Okrivljeni mora imati branioca od početka pregovaranja o uslovima priznanja krivice iz člana 300 stav 2 ovog zakonika, do donošenja odluke suda o žalbi na presudu.
- (8) Ako okrivljeni u slučajevima obavezne odbrane ne uzme branioca, o postavljenju branioca po službenoj dužnosti do podizanja optužnice odlučuje rukovodilac nadležnog državnog tužilaštva, a nakon podignute optužnice do pravosnažnosti presude i u slučaju kad je izrečena najduža kazna zatvora u postupku po vanrednim pravnim lijekovima predsjednik suda. Kad se okrivljenom po službenoj dužnosti postavi branilac

poslije podignute optužnice, o tome će se okrivljeni obavijestiti istovremeno sa dostavljanjem optužnice. Ako okrivljeni u slučaju obavezne odbrane u toku postupka ostane bez branioca, a sam ne uzme drugog branioca, predsjednik suda pred kojim se vodi postupak postaviće mu branioca po službenoj dužnosti. Branilac postavljen po službenoj dužnosti ostaje u postupku dok postoje uslovi za obaveznu odbranu, odnosno dok okrivljeni sam ne izabere branioca.

(9) Okrivljenom će se postaviti branilac po redosljedu sa spiska Advokatske komore Crne Gore (u daljem tekstu: Advokatska komora).

Postavljanje branioca zbog slabog imovnog stanja

Član 70

(1) Kad ne postoje uslovi za obaveznu odbranu, a to zahtijevaju interesi pravičnosti, okrivljenom se, na njegov zahtjev, može postaviti branilac ako prema svom imovnom stanju ne može snositi troškove odbrane.

(2) O zahtjevu odlučuje u izviđaju i istrazi nadležni državni tužilac, a nakon podignute optužbe predsjednik suda, po redosljedu sa spiska Advokatske komore.

Razrješenje postavljenog branioca

Član 71

(1) Ukoliko okrivljeni u slučajevima iz čl. 69 i 70 ovog zakonika sam uzme drugog branioca, postavljeni branilac će se razriješiti.

(2) Branilac postavljen u skladu sa članom 69 stav 3 ovog zakonika biće razriješen nakon pravosnažnosti rješenja o ukidanju pritvora.

(3) Postavljeni branilac može samo iz opravdanih razloga tražiti da bude razriješen.

(4) O razrješenju branioca u slučaju iz st. 1 i 2 ovog člana, prije podignute optužnice odlučuje državni tužilac, nakon podignute optužnice, predsjednik vijeća, na glavnom pretresu vijeće, a u žalbenom postupku predsjednik prvostepenog vijeća, odnosno vijeće nadležno za odlučivanje u postupku po žalbi. Protiv ovog rješenja nije dozvoljena žalba.

(5) Nadležni državni tužilac, odnosno predsjednik suda može razriješiti postavljenog branioca koji neuredno izvršava dužnost. Umjesto razriješenog branioca, nadležni državni tužilac, odnosno predsjednik suda postaviće drugog branioca. O razrješenju branioca obavijestiće se Advokatska komora.

SPORAZUM O PRIZNANJU KRIVICE

Zaključivanje sporazuma o priznanju krivice

Član 300

(1) Za krivična djela za koja se goni po službenoj dužnosti, osim krivičnih djela terorizma i ratnih zločina, osumnjičenom, okrivljenom i braniocu može se dati predlog za zaključenje sporazuma o priznanju krivice, odnosno osumnjičeni, okrivljeni i branilac mogu državnom tužiocu predložiti zaključenje takvog sporazuma.

(2) Kad se uputi predlog iz stava 1 ovog člana, stranke i branilac mogu pregovarati o uslovima priznanja krivice za krivično djelo, odnosno krivična djela koja se osumnjičenom, odnosno okrivljenom stavljaju na teret.

(3) Sporazum o priznanju krivice mora biti zaključen u pisanom obliku i potpisan od stranaka i branioca, a može se podnijeti najkasnije na prvom ročištu za održavanje glavnog pretresa pred prvostepenim sudom.

(4) Sporazum o priznanju krivice podnosi se, ako optužnica još nije podignuta, odnosno nije podnijet optužni predlog ili privatna tužba predsjedniku vijeća iz člana 24 stav 7 ovog zakonika, a nakon podizanja optužnice, odnosno podnošenja optužnog predloga ili privatne tužbe predsjedniku vijeća.

(5) Ako je sporazum o priznanju krivice zaključen prije podizanja optužnice, odnosno podnošenja optužnog predloga ili privatne tužbe, državni tužilac će zajedno sa sporazumom dostaviti sudu i optužnicu, odnosno optužni predlog koji čini sastavni dio ovog sporazuma.

(6) Na optužnicu, odnosno optužni predlog iz stava 5 ovog člana, ne primjenjuju se odredbe o kontroli optužnice, odnosno odredbe o prethodnom ispitivanju optužnog predloga.

Predmet sporazuma o priznanju krivice

Član 301

(1) Sporazumom o priznanju krivice okrivljeni u potpunosti priznaje krivično djelo za koje se tereti, odnosno priznaje jedno ili više krivičnih djela učinjenih u sticaju koja su predmet optužbe, a okrivljeni i državni tužilac se saglašavaju o:

1) visini kazne i drugim krivičnim sankcijama koje će okrivljenom biti izrečene u skladu sa odredbama Krivičnog zakonika;

2) troškovima krivičnog postupka i imovinskopравnom zahtjevu;

3) odricanju stranaka i branioca od prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma o priznanju krivice kad je sud u potpunosti prihvatio sporazum.

(2) Sporazum o priznanju krivice sadrži i obavezu okrivljenog da u određenom roku vrati imovinsku korist stečenu izvršenjem krivičnog djela, kao i predmete koji se po Krivičnom zakoniku imaju oduzeti.

(3) Okrivljeni se sporazumom o priznanju krivice može obavezati na ispunjenje obaveza iz člana 272 stav 1 ovog zakonika pod uslovom da je, s obzirom na prirodu obaveza, moguće da ih okrivljeni do podnošenja sporazuma o priznanju krivice sudu ispuni, odnosno započne sa ispunjavanjem obaveza.

Odlučivanje o sporazumu o priznanju krivice

Član 302

(1) O sporazumu o priznanju krivice odlučuje sud koji sporazum rješenjem može odbaciti, odbiti ili usvojiti.

(2) Kad je sporazum o priznanju krivice podnesen prije podizanja optužnice, odnosno podnošenja optužnog predloga ili privatne tužbe, o njemu odlučuje predsjednik vijeća iz člana 24 stav 7 ovog zakonika.

(3) Kad je sporazum o priznanju krivice podnesen nakon podizanja optužnice, odnosno podnošenja optužnog predloga ili privatne tužbe, o njemu odlučuje predsjednik vijeća.

(4) Predsjednik vijeća će sporazum o priznanju krivice odbaciti ako je podnesen po isteku roka iz člana 300 stav 3 ovog zakonika. Protiv rješenja o odbacivanju sporazuma o priznanju krivice žalba nije dozvoljena.

(5) Sud o sporazumu o priznanju krivice odlučuje, bez odlaganja, na ročištu kojem prisustvuju državni tužilac, okrivljeni i branilac, a o ročištu se obavještavaju oštećeni i njegov punomoćnik.

(6) Na održavanje ročišta iz stava 5 ovog člana primjenjivaće se odredbe čl. 313 do 316 ovog zakonika.

(7) Sud će rješenjem odbaciti sporazum o priznanju krivice ako na ročište nije došao uredno pozvani okrivljeni. Protiv rješenja o odbacivanju sporazuma o priznanju krivice žalba nije dozvoljena.

(8) Sud će rješenjem usvojiti sporazum o priznanju krivice i donijeti odluku koja odgovara sadržini sporazuma, ako utvrdi:

1) da je okrivljeni svjesno i dobrovoljno priznao krivično djelo, odnosno krivična djela koja su predmet optužbe, da je priznanje u skladu sa dokazima sadržanim u spisima predmeta i da je isključena mogućnost priznanja okrivljenog u zabludi;

2) da je sporazum zaključen u skladu sa članom 301 ovog zakonika;

3) da okrivljeni potpuno razumije posljedice zaključenog sporazuma, a naročito da se odriče prava na suđenje i prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma;

4) da sporazumom nijesu povrijeđena prava oštećenog i

5) da je sporazum u skladu sa interesima pravičnosti, a sankcija odgovara svrsi izricanja krivičnih sankcija.

(9) Kad nije ispunjen jedan ili više uslova iz stava 8 ovog člana, sud će donijeti rješenje kojim se sporazum o priznanju krivice odbija, a priznanje okrivljenog dato u sporazumu ne može se koristiti kao dokaz u krivičnom postupku. Sporazum i sve spise predmeta koji čine sastavni dio sporazuma uništava predsjednik vijeća, o čemu sačinjava zapisnik.

(10) Rješenje kojim se sporazum o priznanju krivice usvaja, odbacuje ili odbija sud unosi u zapisnik. Protiv rješenja kojim se sporazum o priznanju krivice usvaja žalbu može izjaviti oštećeni, a protiv rješenja kojim se sporazum odbija državni tužilac i okrivljeni.

(11) O žalbi iz stava 10 ovog člana odlučuje vijeće iz člana 24 stav 7 ovog zakonika, u čijem sastavu ne može biti sudija koji je donio rješenje iz stava 10 ovog člana.

Presuda donesena na osnovu sporazuma o priznanju krivice

Član 303

(1) Kad rješenje o usvajanju sporazuma o priznanju krivice postane pravosnažno sud, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana, donosi presudu kojom se optuženi oglašava krivim u skladu sa usvojenim sporazumom.

(2) Protiv presude iz stava 1 ovog člana dozvoljena je žalba samo u slučaju kad presuda nije u skladu sa zaključenim sporazumom.

V RELEVANTNI MEĐUNARODNI DOKUMENTI

Preporuka Savjeta Evrope br. R (87), 18 Komiteta ministara državama članicama o pojednostavljenju krivičnog pravosuđa⁶

Ovu preporuku usvojio je Komitet ministara Savjeta Evrope 17. septembra 1987. godine, a odnosila se na pojednostavljene i sažete postupke. Relevantni djelovi glase:

„Uzimajući u obzir porast broja krivičnih predmeta upućenih sudovima, a posebno onih koji nose manje kazne, te probleme uzrokovane dužinom krivičnih postupaka;

Uzimajući u obzir da odugovlačenje u rješavanju krivičnih djela dovodi krivično pravo u zao glas i utiče na pravilno sprovođenje pravde;

Uzimajući u obzir da se kašnjenja u upravljanju krivičnim pravosuđem mogu otkloniti ne samo dodjeljivanjem specifičnih resursa i načinom na koji se ti resursi koriste, već i jasnijim definisanjem prioriteta za sprovođenje politike suzbijanja kriminala, kako u pogledu forme tako i suštine, putem:

- pribjegavanje principu diskrecionog krivičnog gonjenja;
- korišćenje sljedećih mjera prilikom rješavanja lakših i masovnih prekršaja:
- takozvani skraćeni postupci,
- vansudske nagodbe organa nadležnih za krivične stvari i drugih organa koji intervenišu, kao moguća alternativa krivičnom gonjenju,
- takozvane pojednostavljene procedure;
- pojednostavljenje redovnih sudskih postupaka ; (...)."

VI RELEVANTNA PRAKSA EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA U STRAZBURU

Komparativna studija Evropskog suda za ljudska prava o postojanju krivičnih postupaka sličnih po prirodi - sistemu pregovaranja o priznanju krivice izražena u predmetu *Natsvlshvili i Togonidze protiv Gruzije*⁷

⁶ Preporuka Savjeta Evrope je navedena u presudi *Natsvlshvili i Togonidze protiv Gruzije*, Odjeljak II, Relevantno domaće pravo i međunarodni dokumenti, tačka b, strana 12.

⁷ Predstavka broj 9043/05, presuda od 29. aprila 2014. godine

“ 1. Od trideset država članica Savjeta Evrope koje su proučavane o postojanju krivičnih postupaka sličnih po prirodi -sistemu pregovaranja o priznanju krivice u Gruziji, ne postoje ekvivalentni mehanizmi u sljedeće tri zemlje – Azerbejdžanu, Grčkoj i Turskoj. Mali broj drugih zemalja (naime Austrija, Danska i Portugal), iako nijesu usvojile zakone kojima se pregovaranje o priznanju krivice uspostavlja kao pravni koncept u okviru svojih pravnih sistema, ipak su upoznate sa pregovaranjem o priznanju krivice ili sličnim procesima u praksi.

2. Austrija, Belgija, Francuska i Lihtenštajn imaju postupke koji sadrže elemente sporazuma o priznanju krivice, što dovodi do obustave krivičnog postupka, dok su Bosna i Hercegovina, Bugarska, Češka Republika, Estonija, Francuska, Njemačka, Mađarska, Italija, Malta, Moldavija, Crna Gora, Poljska, Rumunija, Rusija, Srbija, Slovačka, Slovenija, Španija, Švajcarska, Ukrajina i Ujedinjeno Kraljevstvo (Engleska i Vels) uspostavile postupke sporazuma o priznanju krivice koji rezultuju krivičnom osudom.

3. Osim toga, Austrija, Češka Republika, Mađarska, Crna Gora, Rusija i Srbija predviđaju mogućnost izricanja blaže kazne, odbacivanja optužbi ili obustave krivičnog postupka ako optuženi saraduje s vlastima i time doprinosi rješavanju krivičnog slučaja.

4. Pregovaranje o priznanju krivice u državama članicama Vijeća Evrope uglavnom se odvija u obliku pregovora o kazni, što je slučaj u Bosni i Hercegovini, Bugarskoj, Češkoj Republici, Estoniji, Francuskoj, Njemačkoj, Mađarskoj, Italiji, Lihtenštajnu, Malti, Moldaviji, Crnoj Gori, Rumuniji, Rusiji, Srbiji, Slovačkoj, Sloveniji, Španiji, Švajcarskoj, Ukrajini i Ujedinjenom Kraljevstvu. Pregovaranje o optužbi može se naći u Mađarskoj, Srbiji, Sloveniji, Španiji, Švajcarskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu. Istraživanje pokazuje da je pregovaranje o kazni češća praksa u državama Vijeća Evrope od pregovora o optužbi. Ovaj aspekt je usko povezan s principom zakonitosti, pružajući manje prostora za izmjenu i odustajanje od optužbi.

5. Sporazumi o priznanju krivice koji dovode do krivične osude, bez izuzetka, preispituju se od strane nadležnog suda. U tom smislu, sudovi imaju obavezu da provjere da li je sporazum o priznanju krivice postignut u skladu sa važećim procesnim i materijalnim pravilima, da li ga je optuženi sklopio dobrovoljno i svjesno, da li postoje dokazi koji podržavaju priznanje krivice koje je dao optuženi i da li su uslovi sporazuma odgovarajući.

6. Kao rezultat ankete, može se utvrditi da sud koji postupa u predmetu uglavnom ima obavezu da pregleda spise predmeta prije nego što odluči da li će odobriti ili odbiti sporazum o priznanju krivice i mora utvrditi da li dokazi dostavljeni u spisu podržavaju izjavu o krivici ili priznanje optuženog. S druge strane, u Italiji sud nije po zakonu obavezan da ispita dokaze ili da potvrdi da postoji prima facie slučaj protiv optuženog, a u Švajcarskoj sud takođe nije automatski obavezan da ispita dokaze. Rusko zakonodavstvo ne predviđa eksplicitnu obavezu sudova da ispituju dokaze u slučajevima sporazuma o priznanju krivice. Takva obaveza bi se ipak mogla zaključiti iz obaveze suda koji postupa u predmetu da provjeri da li su ispunjeni svi uslovi za odobrenje sporazuma o priznanju krivice.

7. U rjeđim slučajevima, sudovi su zakonom obavezni, barem pod određenim okolnostima, da nalože i ispituju dodatne dokaze koji već nijesu sadržani u spisu predmeta u slučaju ubrzanog postupka. U tom smislu, njemački sudovi zadržavaju svoju obavezu da nalože dokaze usmjerene na otkrivanje bilo kojeg aspekta predmeta koji bi mogao biti relevantan za njihovu odluku, čak i ako je sklopljen sporazum o priznanju krivice. U Ujedinjenom Kraljevstvu, ako su činjenice sporne, sud mora biti pozvan da sasluša dokaze kako bi utvrdio činjenice, a zatim na osnovu toga izrekne presudu.

8. U većini zemalja koje su obuhvaćene istraživanjem, sporazume o priznanju krivice sklapaju tužilaštvo i optuženi, a potom ih preispituje sud. U ovom scenariju, sudovi u principu imaju ovlaštenje da odobre ili odbiju sporazum o priznanju krivice, ali ne i da mijenjaju njegove uslove. U Bugarskoj, sudovima je dozvoljeno da predlažu izmjene i dopune sporazuma o priznanju krivice koje se od njih traži da razmotre. Međutim, takve izmjene i dopune moraju prihvatiti optuženi, branilac i tužilac. U Njemačkoj, Rumuniji i donekle u Ujedinjenom Kraljevstvu, uslove sporazuma definiše nadležni sud (za razliku od prethodnog sporazuma između tužilaštva i odbrane).

9. Na osnovu istraživanja, može se potvrditi da proces nagodbe o priznanju krivice dovodi do ubrzanih sudskih postupaka u svakoj zemlji koja ima takve procese. Proceduralne zaštitne mjere i sudske garancije su stoga pogođene u slučaju sklapanja sporazuma o priznanju krivice. Ipak, kako bi se suzbili ovi efekti, na snazi je niz zaštitnih mjera.

10. Na primjer, zastupanje optuženog od strane advokata je obavezno u Bugarskoj, Češkoj Republici, Francuskoj (za svako pojavljivanje na sudu nakon prethodnog priznanja krivice (*comparution sur reconaissance préalable de culpabilité*), Mađarskoj, Malti, Moldaviji, Rusiji, Srbiji i Sloveniji. Ostale zemlje koje su učestvovala u istraživanju nemaju posebna pravila koja zahtijevaju zastupanje od strane advokata odbrane u slučajevima pregovaranja o krivici, te se stoga primjenjuju redovna pravila koja se odnose na pravno zastupanje.

11. Sklapanje sporazuma o priznanju krivice uslovljeno je priznanjem optuženog u Austriji i Lihtenštajnu (u obje države postoji samo koncept „preusmjerenja“, što dovodi do obustave krivičnog postupka), u Bosni i Hercegovini, Češkoj Republici, Estoniji, Francuskoj, Njemačkoj, Mađarskoj, Malti, Moldaviji, Crnoj Gori, Rumuniji, Rusiji, Srbiji, Slovačkoj, Sloveniji, Španiji, Švajcarskoj, Ukrajini i Ujedinjenom Kraljevstvu. Italija, s druge strane, predstavlja izuzetak: sporazum o priznanju krivice ne mora nužno uključivati priznanje krivice od strane optuženog.

12. Međutim, u gotovo svim istraživanim zemljama, s očiglednim izuzetkom Rumunije, priznanje krivice optuženog može se koristiti samo u svrhu sporazuma o priznanju krivice. Ukoliko se sporazum o priznanju krivice ne zaključi ili ga sud odbije, priznanje krivice ili priznanje optuženog ne mogu se koristiti protiv njega.

13. Sudovi odlučuju o sporazumu o priznanju krivice na ročištu u sljedećim zemljama: Austrija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Češka Republika, Estonija, Francuska, Njemačka, Mađarska, Italija, Malta, Moldavija, Crna Gora, Rumunija, Rusija, Srbija, Slovačka, Španija, Švajcarska i Ujedinjeno Kraljevstvo. Prisustvo optuženog na ročištu je izričito propisano zakonom, na primjer, u Bugarskoj, Mađarskoj, Crnoj Gori, Rumuniji, Rusiji i Slovačkoj. S druge strane, prisustvo optuženog nije nužno potrebno u Italiji.

14. U većini ispitanih zemalja, pravo na žalbu biće ograničeno nakon što je sklopljen sporazum o priznanju krivice. Čini se da postoji potpuno odricanje od prava na žalbu u slučaju sporazuma o priznanju krivice (barem kada je sporazum o priznanju krivice potvrđen od strane suda) u Sloveniji. Sklapanje sporazuma o priznanju krivice rezultuje ograničenjem prava na žalbu u Bosni i Hercegovini, Bugarskoj, Češkoj, Estoniji, Mađarskoj, Italiji, Malti, Moldaviji, Crnoj Gori, Rusiji, Srbiji, Slovačkoj, Španiji, Švajcarskoj i Ukrajini. Pravo na žalbu ostaje nepromijenjeno u Austriji, Francuskoj, Njemačkoj, Lihtenštajnu, Poljskoj, Rumuniji i Ujedinjenom Kraljevstvu.”

VII OCJENA USTAVNOG SUDA

7. Ustavni sud je, nakon razmatranja sadržine osporenih odredaba Zakonika, ocijenio da nema osnova za pokretanje postupka za ocjenu njihove ustavnosti.

8. S tim u vezi, Ustavni sud, uvodno, ističe da se Zakonikom o krivičnom postupku, kao jednim od najvažnijih pravnih akata u demokratskom društvu zasnovanom na vladavini prava i zaštiti ljudskih prava, određuju pravila krivičnog postupka, kojima se osigurava odgovarajući pravni okvir za gonjenje i kažnjavanje učinilaca krivičnih djela.

9. Zakonodavac, u okvirima Ustava, ovlašten je da samostalno i slobodno odabere i uredi normativni okvir ili zakonodavni model krivično procesnog i materijalnog prava radi zaštite individualnih, društvenih i državnih dobara od krivičnih djela zavisno od cilja koji kaznenom politikom želi postići.

10. S ustavnopravnog aspekta zakonodavac je obavezan, da pri uređivanju krivičnoprocesnih instituta, uvažava zahtjeve koje pred njega postavlja Ustav, a posebno one koji proizilaze iz načela vladavine prava i one kojima se štite određena ustavna dobra i vrijednosti. Drugim riječima, njihovo uređenje uvijek mora biti takvo da osigurava ostvarenje legitimnih ciljeva krivičnog procesa, pravnu sigurnost objektivnog pravnog poretka, određenost, pristupačnost, predvidljivost i pravnu izvjesnost krivičnoprocesnih normi, poštovanje prava koja građanima jemči Ustav, u skladu sa zahtjevima koji proizilaze iz vladavine prava, kao najviše vrijednosti ustavnog poretka, koja je osnov za tumačenje Ustava (član 1 stav 2 Ustava). U konkretnom slučaju to je ustavni princip o pravu na pravično suđenje, iz odredbe člana 32 Ustava, kao i o pravu na odbranu, iz odredbe člana 37 Ustava.

11. Vladavina prava, kao najviša vrijednost ustavnog poretka Crne Gore, sadrži i zahtjeve o opštim karakteristikama koje bi zakoni morali imati kako bi bili usklađeni sa vladavinom prava. Iako pretpostavlja punu ustavnost i zakonitost, vladavina prava je više od samog zahtjeva za postupanje u skladu sa zakonom, jer uključuje i zahtjeve koji se tiču sadržaja zakona. U pravnom poretku zasnovanom na vladavini prava, zakoni moraju biti opšti i jednaki za sve, a posljedice trebaju biti izvjesne za one na koje će se zakon primijeniti. Dakle, učinci svakog zakona moraju biti jasni, odnosno formulisani dovoljno precizno kako bi omogućili svakom adresatu da usklade svoje ponašanje. Zakonske posljedice moraju biti primjerene legitimnim očekivanjima stranaka u svakom konkretnom slučaju u kojem se zakon na njih neposredno primjenjuje.

12. Upravo radi ostvarivanja legitimnih očekivanja pojedinaca, načelo pravne sigurnosti zahtijeva da pravne norme budu jasne i precizne, te da njihova primjena bude predvidiva. Imajući u vidu da određena pravna norma tek prilikom njene primjene i tumačenja dobija stvarni smisao, ističe se i važnost međusobne povezanosti i usklađenosti normi koje regulišu određenu oblast ili pravno pitanje. Svaka pojedinačna norma treba da bude usaglašena sa drugim postojećim normama tog zakona i drugih zakona i propisa.

13. Osim toga, prilikom sprovođenja ustavne kontrole krivičnog zakonodavstva *in abstracto*, mora se uzeti u obzir i ustaljena, stabilna i ujednačena sudska praksa u primjeni osporenih pravnih normi na konkretne slučajeve. Koliko god pojedina norma bila precizno formulisana, uvijek će postojati i neizbježan element sudskog tumačenja prilikom njene primjene. Stoga, s aspekta zaštite ljudskih prava i ostvarivanja vladavine prava, za ocjenu saglasnosti s Ustavom osporene odredbe, relevantna je i izgrađena, ustaljena i ujednačena sudska praksa u primjeni te norme na konkretne slučajeve. Ovo stoga jer je praksa do određene mjere sposobna da upotpuni samu normu, razjasni je i utvrdi opseg njene primjene ukoliko je ona preširoko postavljena. Stoga je prilikom ocjene ustavnosti, praksa uvijek ustavnopravno relevantna jer sa aspekta vladavine prava i zaštite ljudskih prava dobija kvalitet obavezujućeg prava. Na sudovima je da svojim tumačenjem popunjavaju pravne praznine i interpretiraju pravne norme do određenog stepena slobodne procjene, ali ne i da ih i kreiraju, preuzimajući na sebe ulogu zakonodavca⁸.

14. Ustavni sud ukazuje da, ukoliko onaj koji primjenjuje normu, treba da nagađa o njenom sadržaju, što u konačnom rezultuje razilaženjima u tumačenju i primjeni određene norme, tada to znači da zahtjevu vladavine prava nije udovoljeno i da je takva norma nesaglasna s Ustavom.

15. Gore navedeno upućuje na opseg ustavnopravne ocjene osporenih odredaba Zakonika o krivičnom postupku, ali i na način ispitivanja saglasnosti sa Ustavom *in abstracto*. U tom pravcu, Ustavni sud, ponavlja, da nije nadležan da ocjenjuje svrsishodnost normativnog modela i cjelishodnost pojedinih instituta, već samo da li osporena odredba ispunjava svoju funkciju u zaštiti ljudskih prava (pravo na odbranu i pravično suđenje), posmatrano u svijetlu dinamičke interpretacije Ustava u skladu sa evropskim pravnim standardima, primarno praksom Evropskog suda za ljudska prava.

Osporena odredba člana 231 stav 1 Zakonika

16. Osporenom odredbom člana 231 stav 1 Zakonika propisano je da nagradu i nužne izdatke branioca i punomoćnika privatnog tužioca ili oštećenog dužno da plati zastupano lice, bez obzira ko je po odluci suda dužan da snosi troškove krivičnog postupka, osim ako se po odredbama ovog zakonika nagrada i nužni izdaci branioca isplaćuju iz posebnog razdjela budžeta za rad sudova. Ako je okrivljenom bio postavljen branilac, a plaćanjem nagrade i nužnih izdataka bi bilo dovedeno u pitanje izdržavanje okrivljenog ili izdržavanje lica koje je on obavezan da izdržava, nagrada i nužni izdaci branioca isplatiće se iz posebnog

⁸ Ovakav stav Ustavni sud je izrazio u predmetu U-I br. 7/17, od 14. juna 2023. godine.

razdjela budžeta za rad sudova. Na isti način će se postupiti i kad je oštećenom kao tužiocu bio postavljen punomoćnik.

17. Podnosilac inicijative, u suštini, ističe da osporena odredba člana 231 stav 1 Zakonika o krivičnom postupku nije u saglasnosti sa odredbom člana 37 Ustava, kao i članom 6 Evropske konvencije, budući da negira pravo okrivljenog da se brani sam, te da se okrivljeni, u slučaju odbrane po službenoj dužnosti, obavezuju da plate troškove odbrane za branioca koga nijesu ni tražili. Osporavajući odredbu člana 231 stav 1 Zakonika o krivičnom postupku podnosilac, zapravo, problematizuje i institut obavezne odbrane, u smislu ustavnog prava na odbranu okrivljenog, odnosno njegovog prava da se brani lično.

18. U mišljenju Vlade i odgovoru Skupštine u odnosu na navode predmetne inicijative, u bitnom je istaknuto da je pitanje odlučivanja o tome ko će snositi troškove krivičnog postupka otvoreno tokom trajanja cijelog postupka, iz razloga što se odluka ko će snositi troškove ne može donijeti dok se krivični postupak ne završi. Na ovaj način štiti se pravo na pravično suđenje i načelo pretpostavke nevinosti u krivičnom postupku, jer od konačnog ishoda postupka zavisi odluka ko i u kojoj mjeri snosi troškove krivičnog postupka. Takođe, istaknuto je da se osporenim odredbom Zakonika, zapravo, propisuje mogućnost da se plaćanja troškova nagrade i nužnih izdataka branioca iz posebnog razdjela budžeta za rad sudova, u slučaju da bi okrivljenom plaćanjem nagrade i nužnih izdataka bilo dovedeno u pitanje izdržavanje okrivljenog ili izdržavanje lica koje je on obavezan da izdržava. Postavljen je branioca po službenoj dužnosti u zakoniku propisanim slučajevima sa stanovišta procesnog prava predstavlja garanciju da se krivični postupak vodi u skladu sa ustavnim načelima pravičnog i javnog suđenja, načela zakonitosti, načela pretpostavke nevinosti i upravo načela prava na odbranu, koja su i sadržana i razrađena u načelima Zakonika o krivičnom postupku.

19. Ustavni sud ukazuje da je odredbom člana 37 Ustava propisano pravo na odbranu, odnosno da se svakome jemči pravo na odbranu, a posebno: da na jeziku koji razumije bude upoznat sa optužbom protiv sebe; da ima dovoljno vremena za pripremanje odbrane i da se brani lično ili putem branioca kojega sam izabere. U crnogorskom pravnom sistemu pravo na branioca propisano je odredbom člana 66 Zakonika: okrivljeni ima pravo na branioca (stav 1); branioca okrivljenom mogu uzeti i njegov zakonski zastupnik, bračni drug, srodnik po krvi u pravoj liniji, usvojilac, usvojenik, brat, sestra i hranilac, kao i lice sa kojim okrivljeni živi u vanbračnoj zajednici (stav 2); za branioca se može uzeti samo advokat (stav 3).

20. Karakteristika je određenog broja pravnih sistema kontinentalno evropskog pravnog kruga, u kojima je krivični postupak mješovitog tipa, da propisuju institut obavezne odbrane.⁹ U crnogorskom pravnom sistemu institut obavezne odbrane propisan je odredbama člana 69 Zakonika: ako je okrivljeni lice sa invaliditetom usljed čega je pravo lica sa invaliditetom da se uspješno brani otežano ili ako se postupak vodi zbog krivičnog djela za koje se može izreći najduža kazna zatvora, okrivljeni mora imati branioca tokom cijelog postupka, počev od prvog saslušanja (stav 1); poslije podignute optužnice zbog krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora u trajanju od deset godina, okrivljeni mora imati branioca u vrijeme dostavljanja optužnice (stav 2); okrivljeni kome je određen pritvor mora imati branioca dok je u pritvoru (stav 3); okrivljeni kome se sudi u odsustvu, u smislu člana 324 stav 2 ovog zakonika, mora imati branioca čim sud donese rješenje o suđenju u odsustvu (stav 4); osumnjičeni koga policija, odnosno službenici organa državne uprave nadležnog za poslove carina u izviđaju saslušavaju, u skladu sa članom 261 stav 5 ovog zakonika, mora imati branioca (stav 5); osumnjičeni mora imati branioca kad državni tužilac donese rješenje o zadržavanju iz člana 267 ovog zakonika (stav 6); okrivljeni mora imati branioca od početka pregovaranja o uslovima priznanja krivice iz člana 300 stav 2 ovog zakonika, do donošenja odluke suda o žalbi na presudu (stav 7); ako okrivljeni u slučajevima obavezne odbrane ne uzme branioca, o postavljenju branioca po službenoj dužnosti do podizanja optužnice odlučuje rukovodilac nadležnog državnog tužilaštva, a nakon podignute optužnice do pravosnažnosti presude i u slučaju kad je izrečena najduža kazna zatvora u postupku po vanrednim pravnim lijekovima predsjednik suda. Kad se

⁹ Njemačka, Austrija, Francuska, Belgija, Danska, te brojne druge. Prema njemačkoj ustavnopravnoj teoriji institut obavezne odbrane služi interesima pravne države tako što osigurava da svaki pojedinac ima pravično suđenje.

okrivljenom po službenoj dužnosti postavi branilac poslije podignute optužnice, o tome će se okrivljeni obavijestiti istovremeno sa dostavljanjem optužnice. Ako okrivljeni u slučaju obavezne odbrane u toku postupka ostane bez branioca, a sam ne uzme drugog branioca, predsjednik suda pred kojim se vodi postupak postaviće mu branioca po službenoj dužnosti. Branilac postavljen po službenoj dužnosti ostaje u postupku dok postoje uslovi za obaveznu odbranu, odnosno dok okrivljeni sam ne izabere branioca (stav 8); okrivljenom će se postaviti branilac po redosljedu sa spiska Advokatske komore Crne Gore (stav 9).

21. Zakonik o krivičnom postupku propisuje i mogućnost postavljanja branioca zbog slabog imovnog stanja u odredbama člana 70, pa je tako propisano da kad ne postoje uslovi za obaveznu odbranu, a to zahtijevaju interesi pravičnosti, okrivljenom se, na njegov zahtjev, može postaviti branilac ako prema svom imovnom stanju ne može snositi troškove odbrane (stav 1), a da o zahtjevu odlučuje u izviđaju i istrazi nadležni državni tužilac, a nakon podignute optužbe predsjednik suda, po redosljedu sa spiska Advokatske komore (stav 2).

22. Zakonik o krivičnom u postupku propisuje i mogućnost razrješenja postavljenog branioca kroz odredbe člana 71: ukoliko okrivljeni u slučajevima iz čl. 69 i 70 ovog zakonika sam uzme drugog branioca, postavljeni branilac će se razriješiti (stav 1); branilac postavljen u skladu sa članom 69 stav 3 ovog zakonika biće razriješen nakon pravosnažnosti rješenja o ukidanju pritvora (stav 2); postavljeni branilac može samo iz opravdanih razloga tražiti da bude razriješen (stav 3); o razrješenju branioca u slučaju iz st. 1 i 2 ovog člana, prije podignute optužnice odlučuje državni tužilac, nakon podignute optužnice, predsjednik vijeća, na glavnom pretresu vijeće, a u žalbenom postupku predsjednik prvostepenog vijeća, odnosno vijeće nadležno za odlučivanje u postupku po žalbi. Protiv ovog rješenja nije dozvoljena žalba (stav 4); nadležni državni tužilac, odnosno predsjednik suda može razriješiti postavljenog branioca koji neuredno izvršava dužnost. Umjesto razriješenog branioca, nadležni državni tužilac, odnosno predsjednik suda postaviće drugog branioca. O razrješenju branioca obavijestiće se Advokatska komora (stav 5).

23. Iz citiranih odredaba Zakonika o krivičnom postupku proizilazi da je obavezna odbrana procesni imperativ u slučajevima narušenog psihofizičkog integriteta okrivljenog (invaliditet) ili procesne ranjivosti usljed težine zapriječene sankcije, čime se osigurava supstancijalna jednakost oružja od prvog saslušanja. Prisustvo branioca je *conditio sine qua non* u svim situacijama lišenja slobode, obuhvatajući policijsko i tužilačko zadržavanje, kao i cjelokupno trajanje pritvora, radi zaštite ličnog integriteta i ustavnih prava pritvorenika. Zakon nalaže obavezno zastupanje u specifičnim procesnim formama, poput suđenja u odsustvu i postupka pregovaranja o priznanju krivice, kako bi se spriječila povreda prava na pravično suđenje u ključnim fazama odlučivanja. Kriterijum težine inkriminacije (kazna od deset godina ili najduža kazna zatvora) aktivira mehanizam obavezne odbrane u fazi dostavljanja optužnice, odnosno tokom cijelog postupka, garantujući stručnu pomoć kod najtežih krivičnih djela. Ukoliko okrivljeni ne angažuje branioca, ili mu slabo imovno stanje ugrožava interese pravičnosti, nadležni pravosudni organ postavlja branioca po službenoj dužnosti sa spiska Advokatske komore, čime se osigurava kontinuitet procesne zaštite do pravosnažnosti. Dakle, zakon propisuje situacije u kojima okrivljeni mora imati branioca, pri čemu nije bitno želi li on imati branioca ili se želi isključivo sam braniti. Situacije u kojima zakon propisuje obaveznu odbranu su uslovljene težinom krivičnog djela, određenim karakteristikama okrivljenih uslijed kojih oni, prema mišljenju zakonodavca, nijesu sposobni da se brane sami ili nekim trećim razlozima, na primjer činjenicom da je okrivljenom oduzeta sloboda. U tom smislu institut obavezne odbrane služi interesima pravne države tako što osigurava da svaki pojedinac ima pravično suđenje.

24. Prilikom meritornog odlučivanja o navodima podnosioca inicijative, u ovom predmetu, Ustavni sud je imao u vidu i relevantnu praksu Evropskog suda za ljudska prava, koji je, u više slučajeva, izrazio stav da član 6 stav 3(c) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda obuhvata pojedine aspekte prava na pošteno suđenje u smislu člana 6 stav 1.¹⁰ Taj podstav jemči da se postupak protiv optuženog neće voditi bez

¹⁰ *Correia de Matos protiv Portugala (odl.); Foucher protiv Francuske*, stav 30.

odgovarajućeg zastupanja odbrane u predmetu.¹¹ Sastoji se od tri odvojena prava: pravo okrivljenog da se brani se sam, da se brani uz pomoć branioca po sopstevnom izboru i, pod određenim uslovima, da se brani uz pomoć besplatnog branioca. Svaka osoba optužena za krivično djelo mora biti zaštićena članom 6 stav 3 (c) u svakoj fazi postupka.¹² Ta zaštita, stoga, može postati bitna čak i prije nego što je predmet upućen na suđenje ako i u onoj mjeri u kojoj će pravičnost suđenja vjerovatno biti ozbiljno narušena nepoštovanjem odredbi člana 6.¹³ Član 6 stav 3 (b) povezan je s razmatranjima vezanima uz pripremu suđenja, dok član 6 stav 3(c) optuženom daje uopšteno pravo na pravnu pomoć i podršku branioca za vrijeme trajanja cijelog postupka.¹⁴

25. Pravo svakog optuženog za krivično djelo da ga brani branilac, iako nije apsolutno, jedna je od osnovnih karakteristika pravičnog suđenja.¹⁵ Branilac je procesni pomoćnik okrivljenog, koji svojim pravnim znanjem i procesnom vještinom pomaže okrivljenom u pronalaženju i utvrđivanju činjenica u njegovu korist, primjeni propisa koji su za okrivljenog najpovoljniji te korišćenju procesnih prava. Pomaganjem okrivljenom branilac uklanja nedostatke stvarnih mogućnosti odbrane u poređenju sa ovlašćenim tužiocem, ostvarujući tako postulat "*jednakosti oružja*" i druge elemente načela pravičnog suđenja iz člana 32 Ustava i člana 6 st. 1 i 3 Konvencije. Osoba optužena za krivično djelo koja se ne želi sama braniti mora imati mogućnost pravne pomoći prema sopstevnom izboru od početnih faza postupka. To proizlazi iz same formulacije člana 6 stava 3 tačke c) Konvencije i opšte je priznato u međunarodnim normama o ljudskim pravima kao mehanizam za osiguravanje efikasne odbrane optuženog.¹⁶

26. Evropski sud za ljudska prava je istakao da, pod određenim okolnostima, postavljanje branioca, čak i kad to okrivljeni ne želi, može biti opravdano.

26.1. U predmetu ***Croissant protiv Njemačke***¹⁷, Sud je utvrdio da ne postoji povreda člana 6 stav 3(c), u slučaju kad je okrivljenom njemački krivični sud, pored dva branioca čije je postavljanje okrivljeni sam zatražio, protivno njegovoj volji postavio i trećeg branioca čijem se imenovanju okrivljeni protivio.¹⁸ U navedenom predmetu okrivljeni je proglašen krivim i naloženo mu je da plati troškove postupka, što je potvrdio i drugostepeni sud. Pozivajući se na povredu člana 6 stav 3(c) Konvencije podnosilac je smatrao da su mu prava povrijeđena

¹¹ *Pakelli protiv Njemačke*, stav 84.

¹² *Imbrioscia protiv Švajcarske*, stav 37.

¹³ *Öcalan protiv Turske*, stav 131; *Magee protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, stav 41.

¹⁴ *Can protiv Austrije*, stav 54.

¹⁵ *Simeonovi protiv Bugarske*, predstavka broj 21980/04, presuda od 12. maja 2017. godine, stav 112.; *Dvorski protiv Hrvatske*, predstavka broj 25703/11, presuda od 20. oktobra 2015. godine, stav 76; *Salduz protiv Turske*, predstavka broj 36391/02, presuda od 27. novembra 2008. godine, stav 51 i *Mader protiv Hrvatske*, predstavka broj 56185/07, presuda od 21. juna 2011. godine, stav 160.

¹⁶ Op. cit. *Dvorski protiv Hrvatske*, stav 78.

¹⁷ Predstavka broj 13611/88, odluka od 25. septembra 1992. godine.

¹⁸ Riječ je o krivičnom postupku koji se vodio pred njemačkim sudovima krajem 1970-ih, okrivljeni Kroasan (advokat za krivično pravo u Berlinu) prvo je ovlastio dva advokata da ga brane. Zatim je opozvao ovo ovlašćenje i predložio sudu da mu postavi ta dva advokata za branioce po službenoj dužnosti. Sud je prihvatio njegov prijedlog. Važno je napomenuti da njemački zakon propisuje da su sudovi generalno dužni da uzmu u obzir mišljenje okrivljenog prilikom postavljanja branilaca po službenoj dužnosti. Kasnije u postupku, na zahtjev tužilaštva, sud je, bez zahtjeva ili saglasnosti okrivljenog, postavio trećeg branioca po službenoj dužnosti. Sud je obrazložio postavljanje trećeg branioca potrebom da se obezbijedi da će se suđenje odvijati bez prekida ili odlaganja. Naime, treći branilac je bio jedini sa svojom kancelarijom u sudu pred kojim se suđenje održavalo. Nakon ročišta, okrivljeni je proglašen krivim i naloženo mu je da plati troškove postupka, što je potvrdio i drugostepeni sud. Troškovi postupka koje je osuđeni bio dužan da plati obuhvatali su troškove za sva tri branioca po službenoj dužnosti. Kroasan je prvo pokušao da ospori imenovanje trećeg branioca po službenoj dužnosti protiv svoje volje pred sudom prvog stepena i apelacionim sudom, a zatim i pred Ustavnim sudom imenovanje tog trećeg branioca (iz političkih razloga), i odluku suda prema kojoj je bio dužan da snosi troškove imenovanog branioca, posebno trećeg čije imenovanje nije želio. Njemački sudovi nijesu prihvatili njegove argumente, te je podnio zahtjev Evropskom sudu za ljudska prava, pozivajući se na povredu člana 6 stav 3(c) Konvencije. Smatrao je da su mu prava povrijeđena odlukom suda da mu se postavi treći branilac protiv njegove volje. Prvo je Komisija, a zatim i ESLJP, odbacila njegove navode i utvrdila da u tom postupku pred njemačkim sudovima nije povređen član 6 stav 3(c) Konvencije.

odlukom suda prema kojoj je morao da plati troškove trojice imenovanih branilaca, ali je, takođe, prigovorio na odluku suda da mu se postavi treći branilac protiv njegove volje. Prvo je Komisija, a zatim i ESLJP, odbacila njegove navode i utvrdila da u tom postupku pred njemačkim sudovima nije povrijeđen član 6 stav 3(c) Konvencije.

26.2. Pored toga, u referentnom slučaju **Croissant protiv Njemačke** u pogledu naknade troškova postupka za postavljenog branioca po službenoj dužnosti je navedeno:

“(…) 35. Samo u postupku izvršenja koji slijedi nakon pravosnažne presude finansijska situacija osuđenog lica igra ulogu; u tom pogledu, nebitno je da li je imao dovoljno sredstava tokom suđenja, već je relevantna samo njegova situacija nakon osude.

36. Takav sistem ne bi bio kompatibilan sa članom 6 (čl. 6) Konvencije ako bi negativno uticao na pravičnost postupka. Međutim, ne može se reći da sistem generalno proizvodi takav rezultat ili da je to učinio u ovom slučaju. Kao što je već rečeno, imenovanje trojice branilaca bilo je kompatibilno sa zahtjevima člana 6 (čl. 6) (vidjeti stav 32 gore). Shodno tome, nije nespojivo sa tom odredbom da je podnosilac dužan da plati njihove naknade. Nacionalni sudovi su imali pravo da smatraju da je potrebno da ih imenuju i iznosi koji se traže za njih nijesu prekomjerni.

37. Konačno, nije neophodno odlučivati o pitanju da li bi, u sistemu poput njemačkog, bilo kompatibilno sa članom 6 stav 3 (c) (čl. 6-3-c) Konvencije da država nastavi da traži potpunu ili djelimičnu nadoknadu troškova nakon što osuđeno lice, u postupku izvršenja, dokaže da nema dovoljno sredstava da snosi troškove svoje odbrane.

U tom smislu, Vlada je napomenula da će, u skladu sa standardnom praksom koja se primjenjuje u [uredbi], dužniku za troškove koji ima izvor prihoda biti odobreno oslobađanje od troškova tek nakon što je izvršio određenu uplatu za njih; tamo gdje su troškovi visoki, veći dio njih će često biti oprošten.

Uzimajući u obzir nedavne odluke predsjednika Apelacionog suda i Okružnog suda u Štuttgartu (vidjeti paragrafe 18-19 gore), nema razloga za sumnju da će, ukoliko podnosilac bude u mogućnosti da dokaže da ne može da plati cio iznos, biti primijenjeni relevantni zakonski propisi i praksa (vidjeti paragraf 21 gore). U tom smislu, Sud smatra da je prihvatljivo, prema Konvenciji, da teret dokazivanja nedostatka dovoljnih sredstava snosi lice koje se na to poziva. (...)”

27. Stoga, imajući u vidu ustavna ovlašćenja zakonodavca da uredi način određivanja troškova u krivičnom postupku, način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda, kad je to neophodno za njihovo ostvarivanje i druga pitanja od interesa za Crnu Goru, a polazeći od Ustavom utvrđene nadležnosti Ustavnog suda da štiti ustavnost i zakonitost, Ustavni sud je, imajući u ustavni princip prava na odbranu, kao i *supra* praksu Evropskog suda o, između ostalog, i naknadi troškova postupka postavljenom braniocu, ocijenio da nema osnova za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti osporene odredbe člana 231 stav 1 Zakonika, sa aspekta saglasnosti navedenog rješenja s ustavnim i konvencijskim principima o pravu na pravično suđenje i odbranu, iz odredaba čl. 32 i 37 Ustava i člana 6 Evropske konvencije. S tim u vezi, Ustavni sud ponavlja da, u postupku apstraktne kontrole ustavnosti, saglasno odredbama člana 149 Ustava, nije nadležan da ocjenjuje primjenu osporenog zakonskog rješenja. Po ocjeni Ustavnog suda institut obavezne odbrane služi interesima pravne države tako što osigurava da svaki pojedinac ima pravično suđenje, dok je eventualno arbitrarno tumačenje i primjena mjerodavnih zakonskih odredaba o naknadi troškova podložno ustavnosudskoj kontroli u postupcima pokrenutim po ustavnoj žalbi pred Ustavnim sudom, saglasno odredbi člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava, zbog povrede ljudskih prava i sloboda zjemčenih Ustavom, nakon iscrpljivanja svih djelotvornih pravnih sredstava.

Osporene odredbe člana 301 stav 1 tačka 3, člana 302 stav 8 tačka 3 i člana 303 Zakonika

28. Osporenom odredbom člana 301 stav 1 tačka 3 Zakonika propisano je da sporazumom o priznanju krivice okrivljeni u potpunosti priznaje krivično djelo za koje se tereti, odnosno priznaje jedno ili više krivičnih djela učinjenih u sticaju koja su predmet optužbe, a okrivljeni i državni tužilac se saglašavaju o odricanju stranaka i

branioca od prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma o priznanju krivice kad je sud u potpunosti prihvatio sporazum. Osporenim odredbom člana 302 stav 8 tačka 3 propisano je da će sud rješenjem usvojiti sporazum o priznanju krivice i donijeti odluku koja odgovara sadržini sporazuma, ako utvrdi da okrivljeni potpuno razumije posljedice zaključenog sporazuma, a naročito da se odriče prava na suđenje i prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma. Osporenim odredbom člana 303 stav 1 propisano je da kad rješenje o usvajanju sporazuma o priznanju krivice postane pravosnažno sud, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana, donosi presudu kojom se optuženi oglašava krivim u skladu sa usvojenim sporazumom. Protiv presude iz stava 1 ovog člana dozvoljena je žalba samo u slučaju kad presuda nije u skladu sa zaključenim sporazumom (stav 2 istog člana Zakona).

29. Podnosilac, u suštini, ističe da je okrivljenom ili optuženom licu uskraćena mogućnost da može potpisati sporazum o priznanju krivice, prije nego što se, u skladu sa članom 301 stav 1 tačka 3, odrekne prava na izjavljivanje žalbe na presudu suda donijetu na osnovu sporazuma o priznanju krivice. Osporene odredbe, po mišljenju podnosioca inicijative, suprotne su članu 20 Ustava Crne Gore, kojim je zajemčeno pravo na pravni lijek, odnosno propisano da svako ima pravo na pravni lijek protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu ili na zakonom zasnovanom interesu.

30. U mišljenju Vlade, u odnosu na navode predmetne inicijative, u bitnom je istaknuto ne postoji interes da učesnici sporazuma imaju pravo osporavanja sudske odluke koja je donijeta na osnovu sporazuma koji predstavlja izraz saglasnosti volja stranaka. U navedenom je *ratio legis* obaveze da sporazum posjeduje, kao njegov sastavni dio, i element odricanja stranaka i branioca od prava na žalbu. Ovo posebno iz razloga, jer se odricanje od prava na žalbu odnosi na odluku suda donesenu na osnovu sporazuma koji je izraz volje stranaka i u slučaju kada je sud u cjelosti prihvatio sporazum. Uskraćivanje prava na žalbu u ovim okolnostima ne predstavlja povredu Ustava Crne Gore, jer se mora sagledati i činjenica da u odnosu na sporazum postoji pravo na žalbu, koje je propisano članom 302 stav 10 Zakonika o krivičnom postupku (kojim je propisano da rješenje kojim se sporazum o priznanju krivice usvaja, odbacuje ili odbija sud unosi u zapisnik). Protiv rješenja kojim se sporazum o priznanju krivice usvaja oštećeni može izjaviti žalbu, a protiv rješenja kojim se sporazum odbija žalbu izjavljuje državni tužilac i okrivljeni. Dakle, Vlada smatra da oštećeni ima pravo na žalbu kad se donosi rješenje o usvajanju sporazuma, jer okrivljeni i državni tužilac kao stranke u postupku sporazum potpisuju saglasnošću volja, nakon sporazumjevanja o bitnim elementima rješavanja krivičnog predmeta. Ukoliko sud procijeni da je moguće odbiti sporazum, stranke u postupku nijesu uskraćene na pravo izjavljivanje žalbe na takvu odluku.

31. Pravo na pravni lijek, zajemčeno članom 20 Ustava Crne Gore, predstavlja neprikosnoveni standard zaštite ljudskih prava i sloboda. U kontekstu međunarodnopravnih obaveza i ustavnih garancija, postavlja se pitanje ustavnosti zakonskog isključenja žalbe okrivljenog na presudu donijetu na osnovu sporazuma o priznanju krivice, odnosno korelacije takvog ograničenja sa potvrđenim međunarodnim ugovorima.

32. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća da je zaključivanje sporazuma o priznanju krivice u pravnom sistemu Crne Gore propisano citiranim odredbama čl. 300 – 303 Zakonika¹⁹. Riječ je specifičnom krivičnopravnom institutu uvedenom u pravni sistem Crne Gore 2009. godine, s ciljem da dovede do bržeg okončanja krivičnog postupka i smanjenja troškova. Sporazum o priznanju krivice u crnogorskom pravu je u pisanoj formi sačinjena saglasnost slobodnih volja tužioca, s jedne strane, i osumnjičenog, odnosno optuženog i njegovog branioca s druge, kojim osumnjičeni, odnosno optuženi svjesno, dobrovoljno i sa razumijevanjem u potpunosti priznaje krivicu za jedno ili više krivičnih djela za koja se tereti, a koja su predmet optužbe, a tužilac zauzvrat pristaje na davanje pojedinih ustupaka osumnjičenom, odnosno optuženom, a koji se odnose na vrstu i visinu krivičnih sankcija. Dakle, suština ovog instituta ogleda se u vođenju pregovora između tužioca i osumnjičenog, odnosno optuženog i njegovog branioca sa ciljem da osumnjičeni, odnosno optuženi prizna

¹⁹ Vidjeti Odjeljak IV ovog rješenja – Ostale relevantne odredbe zakona

izvršenje krivičnog djela koje mu se stavlja na teret kako bi zauzvrat dobio pogodnosti u vidu popusta u pogledu vrste i visine kazne ili druge krivične sankcije. Nakon zaključenja sporazuma o priznanju krivice njegova sadržina podliježe ocijeni suda u pogledu ispunjenosti zakonskih uslova, te se sporazum prihvata ili odbacuje.

32.1. Stav da sporazum o priznanju krivice dovodi do ubrzanih sudskih postupaka u svakoj zemlji koja ima takve procese izražen je u komparativnoj analizi sudskih sistema država članica Savjeta Evrope, u referentnom slučaju *Natsvlshvili i Togonidze protiv Gruzije*.²⁰

“Na osnovu istraživanja, može se potvrditi da proces nagodbe o priznanju krivice dovodi do ubrzanih sudskih postupaka u svakoj zemlji koja ima takve procese. Proceduralne zaštitne mjere i sudske garancije su stoga pogođene u slučaju sklapanja sporazuma o priznanju krivice. Ipak, kako bi se suzbili ovi efekti, na snazi je niz zaštitnih mjera.”

32.2. U referentnom slučaju *Natsvlshvili i Togonidze protiv Gruzije*, Evropski sud za ljudska prava podvrgao je minucioznoj analizi institucionalnu kompatibilnost mehanizma sporazuma o priznanja krivice sa detaljnoj zahtjevima člana 6 Konvencije. Fokus sudske analize bio je na uspostavljanju balansa između procesne ekonomije i nepovredivosti prava na pravično suđenje. Sud je izrazio stav da institut sporazuma o priznanju krivice, kao imanentni element savremenih evropskih krivičnopravnih sistema, ne predstavlja *per se* devijaciju od konvencionalnih standarda. Naprotiv, inicijative usmjerene ka ublažavanju kaznene politike u zamjenu za priznanje krivice prepoznate su kao legitimni instrumenti procesne pragmatike, pod uslovom da je uspostavljen rigorozan okvir zaštite od potencijalnog arbiternog djelovanja državnih organa. U konkretnom slučaju, Sud je u pogledu činjenica utvrdio sljedeće: (i) da je podnosilac predstavke inicirao i dobrovoljno sklopio sporazum o priznanju krivice, uz potpunu svijest o relevantnim okolnostima i pravnim posljedicama; (ii) da su podnosioca predstavke u svim fazama slučaja zastupali advokati, uključujući i za vrijeme pregovora o sporazumu o priznanju krivice sa tužilaštvom; (iii) da je podnosilac predstavke u nekoliko navrata pred tužiocem i sudijom koji je ocjenjivao pravnu valjanost sporazuma izjavio da razumije njegov sadržaj i pravne posljedice; (iv) da su bili ispunjeni uslovi sporazuma koji je podnosilac predstavke potpisao i koji je uključivao sažetak pregovora koji su prethodili zaključenju sporazuma, a koji su podnijeti nadležnom sudu na razmatranje i potvrđivanje; (v) da sudija nije bio u obavezi da odobri sporazum, već je imao pravnu mogućnost da odbije sporazum ukoliko bi ocijenio da su njegovi uslovi ili prateća procedura sadržali elemente nepravdičnosti

32.3. U pogledu prava na pravni lijek, odnosno žalbu, Evropski sud je izrazio stav da je normalno da obim korišćenja prava na žalbu bude ograničeniji u odnosu na osudu zasnovanu na sporazumu o priznanju krivice, koji predstavlja odricanje od prava da se krivični postupak protiv optuženog ispita po meritumu, nego što je to slučaj u odnosu na osudu zasnovanu na redovnom krivičnom postupku.

“ 15. (...) U vezi s tim, Sud ponavlja da države ugovornice uživaju široku slobodu procjene prema članu 2. Protokola br. 7 (vidi, između ostalog, *Krombach protiv Francuske*, br. 29731/96, § 96, ECHR 2001-II). Sud je mišljenja da je prihvatanjem sporazuma o priznanju krivice, prvi podnosilac zahtjeva, kao i odricanjem od svog prava na redovno suđenje, odrekao se i svog prava na redovnu žalbenu reviziju. Tu konkretnu pravnu posljedicu sporazuma o priznanju krivice, koja je proizašla iz jasno formulisane domaće zakonske odredbe (član 679-7 § 2), objasnili su mu ili su trebali objasniti njegovi advokati. Po analogiji sa svojim ranijim nalazima o kompatibilnosti sporazuma o priznanju krivice prvog podnosioca zahtjeva s načelom pravičnosti utvrđenim u članu 6 § 1 Konvencije (vidjeti stavove 92-95 gore), Sud smatra da odricanje od prava na redovnu žalbenu reviziju nije predstavljalo proizvoljno ograničenje koje bi bilo u suprotnosti s analognim zahtjevom razumnosti sadržanim u članu 2 Protokola br. 7 (za opšti princip koji se odnosi na korelaciju između zahtjeva za pravičnost ove dvije odredbe, vidjeti *Galstyan protiv Armenije*, br. 26986/03, § 125, 15. novembar 2007.).

²⁰ Vidjeti Odjeljak V ovog rješenja u kojem je navedena kompartivna analiza u navedenom predmetu.

16. U svjetlu prethodno navedenog, Sud zaključuje da je prihvatanje sporazuma o priznanju krivice od strane prvog podnosioca zahtjeva, koji je podrazumijevao odricanje od prava na redovno ispitivanje merituma slučaja i na redovno preispitivanje žalbe, nesumnjivo bila svjesna i dobrovoljna odluka. Na osnovu okolnosti slučaja, ne bi se moglo reći da je ta odluka proizašla iz bilo kakve prisile ili lažnih obećanja datih od strane tužilaštva, već je, naprotiv, bila praćena dovoljnim zaštitnim mjerama protiv moguće zloupotrebe postupka. Sud takođe ne može utvrditi iz dostupnih materijala predmeta da je to odricanje bilo u suprotnosti s bilo kojim većim javnim interesom.

17. Iz toga slijedi da nije došlo do kršenja ni člana 6. stav 1. Konvencije ni člana 2. Protokola br. 7.”

33. Naime, propisivanjem odricanja prava na žalbu samo u odnosu na odluku koja je donesena na osnovu sporazuma i, ukoliko je sud, u potpunosti prihvatio sporazum, u situaciji kad se titulari prava na žalbu istog svojevoljno odreknu i postignu dogovor o tome, isto kao što su postigli dogovor i o ostalim bitnim elementima sporazuma o priznanju krivice zakonodavac, krećući se u okviru zahtjeva člana 6 stav 1 Konvencije, po ocjeni Ustavnog suda, nije povrijedio pravo iz odredbe člana 20 Ustava. Naime, pravo na pravično suđenje predstavlja jedno od osnovnih prava koja se garantuju okrivljenom (baš kao i pravo žalbe), pa ukoliko se okrivljenom dozvolilo da raspolože svojim pravom na suđenje, nema razloga da mu se ne dozvoli da slobodno raspolože i svojim pravom na ulaganje pravnog lijeka. Ne treba zanemariti da je Zakonikom propisana mogućnost da se žalbom ospori rješenje o usvajanju, odbacivanju ili odbijanju sporazuma o priznanju krivice. Rješenje kojim se sporazum usvaja oštećeni može žalbom osporiti, dok državni tužilac i okrivljeni mogu izjaviti žalbu protiv rješenja kojim se sporazum odbija (član 302 stav 10 Zakonika). Na ovaj način zakonodavac je dozvolio žalbe protiv sporazuma, a budući da sama presuda proizilazi iz tog sporazuma, ovo pitanje je u suštini riješeno tom žalbom, a ne podnošenjem žalbe na presudu koja je rezultat postignutog i prihvaćenog sporazuma.

34. Ustavni sud naglašava kako sama činjenica da određena mjera, zakonska ili pojedinačna, predstavlja ograničenja nekog osnovnog prava propisanog Ustavom ne znači da je ona automatski i nesuglasna s Ustavom. Naime, Ustav izričito dopušta ograničenje ljudskih prava i sloboda, samo zakonom, u obimu koji dopušta Ustav u mjeri koja je neophodna da bi se u otvorenom i slobodnom demokratskom društvu zadovoljila svrha zbog koje je ograničenje dozvoljeno. U skladu sa odredbom člana 24 Ustava svako ograničenje pri ostvarivanju priznatih prava i sloboda mora biti propisano zakonom i mora poštovati suština tih prava i sloboda. Podložno načelu srazmjernosti, ograničenja su moguća samo ako su neophodna u otvorenom i slobodnom demokratskom društvu Crne Gore, a da bi se zadovoljila svrha zbog koje je ograničenje dozvoljeno. Dakle, samo ako su takva ograničenja potrebna i ako zaista odgovaraju ciljevima od javnog interesa koje priznaje ustavni poredak Crne Gore ili potrebi zaštite prava i sloboda drugih osoba.

35. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća i da je institut sporazuma o priznanju krivice, sa svim specifičnostima, pa i ograničenjem prava na pravni lijek, u navedenom segmetu, u skladu i sa citiranom Preporukom Savjeta Evrope br. R (87), 18 Komiteta ministara državama članicama o pojednostavljenju krivičnog pravosuđa.²¹

36. Nadalje, ni u relevantnom dijelu Komparativne studije u referentnom slučaju *Natsvlshvili i Togonidze protiv Gruzije* u kojoj su analizirani sudski sistemi trideset država članica Savjeta Evrope, u odnosu na Crnu Goru nije problematizovan krivičnopravni institut sporazuma o priznanju krivice sa svim svojim specifičnostima koje rezultiraju posebnim režimom u vidu ograničenja prava na žalbu. U navedenoj Komparativnoj studiji je istaknuto da je Crna Gora uspostavila postupak sporazuma o priznanju krivice koji rezultira krivičnom osudom; da zakonodavstvo Crne Gore propisuje mogućnost izricanja blaže kazne, odbacivanja optužbi ili obustave krivičnog postupka, ako optuženi saraduje s vlastima i time doprinosi rješavanju krivičnog slučaja; da se pregovaranje o priznanju krivice u državama članicama Savjeta Evrope uglavnom odvija u obliku pregovora o kazni, a da je istraživanje pokazalo da je pregovaranje o kazni češća praksa u državama Savjeta Evrope od pregovora o

²¹ Navedeno na strani 10 ovog Rješenja.

optužbi. Ovaj aspekt je usko povezan s principom zakonitosti, pružajući manje prostora za izmjenu i odustajanje od optužbi. Istaknuto je da se sporazumi o priznanju krivice, koji dovode do krivične osude, bez izuzetka, preispituju od strane nadležnog suda. U tom smislu, sudovi imaju obavezu da provjere da li je sporazum o priznanju krivice postignut u skladu sa važećim procesnim i materijalnim pravilima, da li ga je optuženi sklopio dobrovoljno i svjesno, da li postoje dokazi koji podržavaju priznanje krivice koje je dao optuženi i da li su uslovi sporazuma odgovarajući. Na osnovu istraživanja, potvrdilo se da proces nagodbe o priznanju krivice dovodi do ubrzanih sudskih postupaka u svakoj zemlji koja ima takve procese. Proceduralne zaštitne mjere i sudske garancije su stoga pogođene u slučaju sklapanja sporazuma o priznanju krivice. Ipak, kako bi se suzbili ovi efekti, na snazi je niz zaštitnih mjera. U konačnom, relevantnom dijelu Komparativne studije, za ustavnosudsku ocjenu konstatovano je da, u većini ispitanih zemalja, uključujući i Crnu Goru, sklapanje sporazuma o priznanju krivice rezultuje ograničenjem prava na žalbu.²²

37. Imajući u vidu ustavno ovlašćenje zakonodavca da uredi institut sporazuma o priznanju krivice u krivičnom postupku, ustavnu garanciju prava na pravni lijek, iz odredbe člana 20 Ustava Crne Gore, kao i *supra* praksu Evropskog suda u referentnom slučaju *Natsvlishvili i Togonidze protiv Gruzije*, u pogledu prava na pravično suđenje, Ustavni sud ocjenjuje da osporenim odredbama člana 301 stav 1 tačka 3, člana 302 stav 8 tačka 3 i člana 303 Zakonika o krivičnom postupku nije doveden u pitanje neprikosnoveni standard zaštite ljudskih prava i sloboda u pogledu prava na pravni lijek, odnosno prava na pravično suđenje, te samim tim i o korelaciji istih sa Ustavom i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

38. Stoga, Ustavni sud je utvrdio da nema osnova za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredaba 301 stav 1 tačka 3, člana 302 stav 8 tačka 3 i člana 303 Zakonika o krivičnom postupku.

39. Odluka o objavljivanju ovog rješenja zasnovana je na odredbama člana 151 stav 2 Ustava i člana 51 stav 2 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore.

Na osnovu iznijetih razloga, riješeno je kao u izreci.

U-I br. 9/18 i 30/22
Podgorica, 26. mart 2026. godine

Predsjednica,
Snežana Armenko, s.r.

²² Pored Crne Gore navedene su i Bosna i Hercegovina, Bugarska, Češka, Estonija, Mađarska, Italija, Malta, Moldavija, Rusija, Srbija, Slovačka, Španija, Švajcarska i Ukrajina.